

ΒΟΙΩΤΙΑ

Η δραστηριότητα της Θ' ΕΠΚΑ κατά τα έτη 2000-2010 απλώθηκε σε όλους τους τομείς του αρχαιολογικού έργου, δηλαδή στην προστασία, ανάδειξη και μελέτη των πολιτιστικών αρχαίων μνημείων και ευρημάτων της Βοιωτίας. Με επιτυχία αντιμετωπίστηκε το σύνολο των σωστικών ανασκαφών που προέκυψαν είτε από μεγάλα εθνικά, νομαρχιακά και δημοτικά έργα, είτε από τα αιτήματα ιδιωτών, ενώ τα άφθονα αρχαιολογικά ευρήματα συντηρήθηκαν, καταγράφηκαν και προετοιμάζονται συστηματικά για δημοσίευση.

Μεταξύ των ανασκαφών διακρίνονται ως ιδιαίτερα σημαντικές για τον εμπλουτισμό των γνώσεών μας σχετικά με την ιστορία και την τέχνη της Θήβας των ιστορικών χρόνων – και παρουσιάζονται εν συντομία παρακάτω – η ανασκαφή του βορειοανατολικού νεκροταφείου των ιστορικών χρόνων, η αποκάλυψη κτιστής «θήκης» – ίσως θησαυροφυλακίου – που εκτός των άλλων περιείχε μερικές αρχαϊκές και κλασικές επιγραφές, η ανασκαφή του τεμένους του «Ηρακλέους και των παιδών του», η αποκάλυψη ενεπίγραφης επιτύμβιας στήλης με γραπτό πορτρέτο νέου των ρωμαϊκών χρόνων. Στο ένδοξο μυκηναϊκό παρελθόν της πόλης προσγράφονται σημαντικά κτηριακά κατάλοιπα ανακτορικού χαρακτήρα από την ανασκαφή στο οικόπεδο Θεοδώρου στο κέντρο της Καδμείας.

Αναφέρονται, επίσης, και μερικά νέα αξιολογικά μνημεία αποκαλυπτικά της ιστορίας και του πολιτισμού της βόρειας Βοιωτίας, στην περιοχή του Ορχομενού, όπου ανασκάφηκε το «τρόπαιο του Σύλλα» και ένα αγροτικό ιερό αφιερωμένο πιθανόν στις Χάριτες. Τέλος, στη νοτιοανατολική Βοιωτία ερευνήθηκε τάφος «μακεδονικού» τύπου στην περιοχή της αρχαίας Τανάγρας, και ένα κεραμικό εργαστήριο των

ύστερων ρωμαϊκών χρόνων στο αρχαίο Δήλιον, σύγχρονο Δήλεσι.

Θήβα

Κατά τα έτη 1999-2001 οι εργασίες για την κατασκευή ανισόπεδης διάβασης στην επαρχιακή οδό Θηβών-Μουρικίου, που συνδέει τη Θήβα με την Ε.Ο. Αθηνών-Λαμίας, οδήγησαν στην αποκάλυψη του πυρήνα του βορειοανατολικού νεκροταφείου της αρχαίας πόλης.

Στο χώρο της ανασκαφής ήλθαν στο φως οικιστικά κατάλοιπα και ταφές. Τα πρώτα χρονολογούνται στην Τελική Νεολιθική (4500-3200 π.Χ.), ενώ το νεκροταφείο με περίπου 850 τάφους ανήκει κυρίως στους ιστορικούς χρόνους (8ος-2ος αι. π.Χ.). Αποκαλύφθηκε επίσης τμήμα αρχαίου δρόμου, πιθανόν της «λεωφόρου» προς Χαλκίδα, που αναφέρεται από τον Πausανία (IX, 19-22) (εικ. 1).

Το πλήθος των κινητών ευρημάτων διαφωτίζει με μοναδικό τρόπο τις γνώσεις για την καθημερινή ζωή και την τέχνη της αρχαίας Βοιωτίας. Αναφέρονται χιλιάδες αγγεία, εκατοντάδες ειδώλια και μικροαντικείμενα, καθώς και δεκάδες πώρινες επιτύμβιες στήλες, ιδίως του τύπου του θριγκού αρχαίου ναού.

Χαρακτηριστικό εύρημα είναι η κεφαλή επιτύμβιου κούρου, χρονολογούμενου γύρω στο 510 π.Χ. (εικ. 2), ερυθρόμορφος κρατήρας με διονυσιακές παραστάσεις του α' μισού του 4ου αι. π.Χ. (εικ. 3) και εξαιρετικής τέχνης δείγματα πηλοπλαστικής (εικ. 4).

Το 2002 πραγματοποιήθηκε στο Πυρί Θηβών ανασκαφική έρευνα με αφορμή την ανέγερση οικοδομής στο οικόπεδο Μάδη, βόρεια της σιδηροδρομικής γραμμής. Αποκαλύφθηκαν τμήματα θεμελίων και αρχαίου δρόμου, επτά λάκκοι εργαστηριακής χρήσης, μια κιβωτιόσχημη «θήκη» και ένας κατεστραμμένος κεραμοσκεπής τάφος.

Εικ. 1. Αεροφωτογραφία. Διακρίνεται τμήμα αρχαίου δρόμου και νεκροταφείου ιστορικών χρόνων. 8ος-2ος αι. π.Χ.

Εικ. 2. Κεφαλή ανδρικού αγάλματος (κούρου), από νησιωτικό μάρμαρο. Περίπου 510 π.Χ.

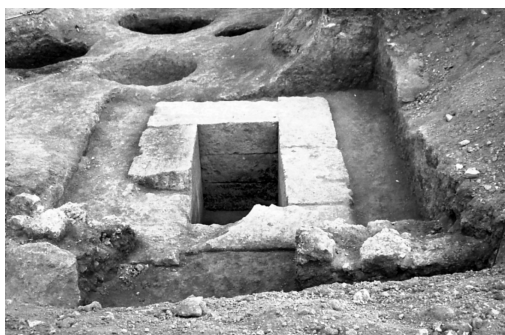
Εικ. 3. Κρατήρας με παράσταση διονυσιακού θιάσου. Α' μισό 4ου αι. π.Χ.

Εικ. 4. Γυναικεία μορφή καθήμενη σε θρόνο. 4ος αι. π.Χ.

Τα σημαντικότερα ευρήματα της ανασκαφής είχαν αποτεθεί στο εσωτερικό της κτιστής κιβωπιόσχημης «θήκης», εξωτ. διαστ. 3,18x2,18 μ., που χρονολογείται στον 6ο αι. π.Χ. Η θήκη ήταν λαξευμένη στο φυσικό έδαφος της περιοχής (πούρο) και επενδεδυμένη επιμελώς με μεγάλους πωρόλιθους, κατά το ισοδομικό σύστημα. Κάλυψη δεν διασώθηκε, ενώ είναι αμφίβολο αν υπήρχε μόνιμη σκεπή (εικ. 5). Το ανώτερο τμήμα του περιεχομένου της «θήκης» είχε αναμοχλευθεί ήδη από την αρχαιότητα, ενώ το στρώμα κοντά στο δάπεδο ήταν άθικτο. Στα σημαντικότερα ευρήματα της θήκης συγκαταλέγονται οι τέσσερις χάλκινες επιμήκεις ενεπίγραφες πινακίδες (ελάσματα). Διατηρούν από τέσσερις έως δώδεκα στίχους

(στις τρεις από αυτές διατηρείται επιγραφή και στις δύο όψεις). Ανάγονται στους υστεροαρχαϊκούς χρόνους και αναφέρονται σε πράξεις οικονομικού, κοινωνικού και πολιτικού χαρακτήρα αποκαλύπτοντας πλείστες όσες

Εικ. 5. Θήβα, οικόπεδο Μάδν. Κτιστή «θήκη», ίσως θησαυροφυλάκιο. Αρχαίοι χρόνοι.

Εικ. 6. Θήβα, οικόπεδο Μάδν. Ενεπίγραφος κιονίσκος. Τέλη 6ου αι. π.Χ.

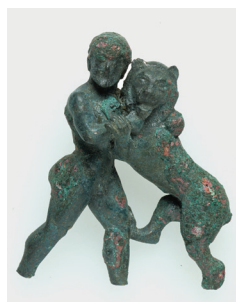

πτυχές της πρώιμης θηβαϊκής κοινωνίας. Κοντά τους βρέθηκε οστέινη γραφίδα.

Στο ανώτερο διαταραγμένο στρώμα εντοπίστηκε, μεταξύ άλλων, πώρινος κιονίσκος με τετράστιχη αρχαϊκή επιγραφή ανάμεσα στις ραβδώσεις του (εικ. 6). Η αποσπασματικά σωζόμενη επιγραφή φαίνεται να συνδέεται άμεσα με τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν πιθανότατα κατά το έτος 506 π.Χ. και αναφέρονται διεξοδικά από τον Ηρόδοτο (Ε 77), όταν οι Σπαρτιάτες, σε συνεργασία με Θηβαίους και Χαλκιδείς, προσπάθησαν να ανατρέψουν τη νεοσύστατη αθηναϊκή δημοκρατία, εισβάλλοντας ταυτόχρονα στην Αττική, χωρίς όμως να πετύχουν το σκοπό τους. Οι πρώτοι, μετά την κατάληψη της Ελευσίνας, αποσύρθηκαν, ενώ τις αρχικές νίκες των Βοιωτών και Χαλκιδέων ακολούθησε η συντριπτική ήττα από τους Αθηναίους κοντά στον Εύριπο. Μετά τη μάχη αυτή, 700 Βοιωτοί, οι περισσότεροι Θηβαίοι, οδηγήθηκαν δέσμιοι στην Αθήνα. Η αφιερωματική επιγραφή του κιονίσκου πρέπει να ανατέθηκε σε ιδιαίτερα σημαντικό δημόσιο χώρο (ιερό;) μετά την εξαγορά με πληρωμή λύτρων των αιχμαλώτων και έχει ως εξής:

...]ΟΣ Φοινόας καὶ Φυλὰς
...]ηελόντες κ(αί) Ἐλευσίνα
...]ΑΙ Χαλκίδα λυσάμενοι
...]ΜΟΙ ἀνέθειαν

Η χρήση της «θήκης», που ήταν ίσως θησαυροφυλάκιο ιερού, και η προέλευση του περιεχόμενου της χρήζουν περαιτέρω μελέτης.

Εικ. 7. Θήβα, οικόπεδο Μανίσαλη. Χάλκινο σύμπλεγμα Ηρακλή με λέοντα Νεμέας. Τέλη 6ου αι. π.Χ.

Εικ. 8. Θήβα, οικόπεδο Μανίσαλη. Τμήμα λεβητόσχημου αγγείου με παράσταση του κένταυρου Νέσσου που απαγει τη Δηιάνειρα. Πρώιμοι αρχαϊκοί χρόνοι.

Σύμφωνα με τον Πausανία (Βοιωτικά ΙΧ, 23, 1-3) στην περιοχή βρίσκονταν ιερά, τεμένη και ηρώα της πόλης. Βασιζόμενοι σε αυτή την πληροφορία, αλλά και στο είδος των ευρημάτων και το περιεχόμενο των επιγραφών, προτείνεται ότι η «θήκη» ανήκε σε κάποιο γειτονικό, άγνωστο προς το παρόν, ιερό, και γέμισε με ετερογενή αντικείμενα μετά από την καταστροφή ή την ανακαίνισή του, ίσως κατά την πολιορκία της Θήβας, ως επακόλουθο του «μυδισμού» των αρχόντων της (479 π.Χ.). Κατά τα έτη 2004 και 2005 πραγματοποιήθηκαν έρευνες στο οικόπεδο Ιωάν. και Δημ. Μανίσαλη, στη νοτιοανατολική πλευρά της Καδμείας, νότια και έξω από τις Ηλέκτρες Πύλες, στο πλαίσιο σωστικής ανασκαφής για την ανέγερση οικοδομής. Η ανασκαφή αποκάλυψε ευρήματα από τους πρωτοελλαδικούς έως και τους ύστερους βυζαντινούς χρόνους, όμως ιδιαίτερα σημαντικά κρίνονται αυτά των ύστατων γεωμετρικών και κυρίως των αρχαϊκών χρόνων. Στο νοτιοδυτικό τμήμα του οικοπέδου βρέθηκε τμήμα στυλοβάτη με τους κατώτερους σπονδύλους δωρικής κιονοστοιχίας και τμήμα ναϊκού οικοδομήματος των ύστερων αρχαϊκών χρόνων, του μόνου της εποχής που έχει βρεθεί στην πόλη της Θήβας. Από το χώρο αυτό συλλέχθηκαν πολλά κινητά και σπουδαία ευρήματα. Χαρακτηριστικά αναφέρονται χάλκινες οφθαλμωτές φιάλες, χάλκινο σύμπλεγμα του Ηρακλή και του λέοντα της Νεμέας (εικ. 7), τμήμα πώρινων γλυπτών – ίσως από αέτωμα –, άφθονη κορινθιακή κεραμική, τμήματα λίθινου περιρραντηρίου και λίθινες βάσεις αναθημάτων. Αρχιτεκτονικά μέλη, γλυπτά, κεραμική και χάλκινα αντικείμενα αρχαϊκών χρόνων βρέθηκαν εντοιχισμένα σε τοίχους βυζαντινών χρόνων.

Στο ανατολικό τμήμα του οικοπέδου βρέθηκε «βωμός τέφρας», πάχ. 2,5 μ., ως αποτέλεσμα διαδοχικών καύσεων, στις οποίες περιέχονται μεγάλες ποσότητες υπολειμμάτων οστών και αποθέσεων κεραμικής γεωμετρικών και αρχαϊκών χρόνων (εικ. 8). Σε ορισμένα αγγεία σώζονται εγχάρακτες επιγραφές που αναφέρονται στον Ηρακλή και στα «οκτώ» παιδιά του, ήρωες κατά τον Πίνδαρο.

Ο βωμός αυτός οριοθετήθηκε επανειλημμένα, κυρίως κατά την αρχαϊκή εποχή, με χαμηλούς τοίχους-περιβόλους. Το στρώμα των καύσεων και των αποθέσεων συνεχίζεται προς τα δυτικά και κάτω από το σύγχρονο οδόστρωμα, ενώ τα όριά του προς την κατεύθυνση αυτή δεν κατέστη δυνατό να εντοπιστούν.

Κατά το 2008 εντοπίστηκε στην κάτω πόλη της Θήβας, στο οικόπεδο Ν. Τρικαλίτη, τμήμα αρχαίου κεντρικού δρόμου και στα βόρεια αποκαλύφθηκαν αρχιτεκτονικά κατάλοιπα τριών δωματίων, ενώ στα νότια εντοπίστηκαν τρεις ακτέριστες ταφές.

Η πλειονότητα των ευρημάτων στο οικόπεδο χρονολογείται στην ύστερη ρωμαϊκή εποχή. Οι κατασκευές και τα ευρήματα στο κτήριο αυτό υποδεικνύουν εργαστηριακό χώρο, ληνό και υφαντικό αργαλειό. Εντός του δωματίου 2, βρέθηκε σημαντική μαρμαρίνη επιτύμβια στήλη γυρισμένη ανάποδα στο κατώφλι (εικ. 9). Είναι ορθογώνια, διαστ. 0,76Χ0,59Χ0,29 μ., και στη μία πλευρά της σώζει σε λαξευμένο πλαίσιο γραπτό ανδρικό πορτρέτο και από πάνω την επιγραφή ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΑΙΡΕ. Στην άλλη πλευρά σώζεται ανάλογο λαξευμένο πλαίσιο και επιγραφή ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ, χωρίς γραπτή παράσταση εντός του πλαισίου. Χρονολογείται πιθανόν στον 1ο αι. π.Χ.

Η εικόνα της μυκηναϊκής Θήβας του 13ου αι. π.Χ., κατά την ανακτορική περίοδο, βελτιώθηκε αισθητά από μια σωστικού χαρακτήρα ανασκαφική έρευνα που έλαβε χώρα το 2008 και αρχές 2009 στο κέντρο σχεδόν της Καδμείας ακρόπολης της Θήβας.

Η ανασκαφή πραγματοποιήθηκε στο οικόπεδο Στ. Θεοδώρου, στο νότιο τμήμα της αρχαίας ακρόπολης, στον ψηλότερο από τους λόφους που σχηματίζουν το ανάγλυφό της. Η συγκεκριμένη περιοχή έχει ιδιαίτερη σπουδαιότητα για την πολεοδομική εξέλιξη της Θήβας καθ' όλη την προϊστορική περίοδο, καθώς εκεί εντοπίζεται και το επίκεντρο του πρωτοελλαδικού και μεσοελλαδικού οικισμού της πόλης.

Πλήθος ακέραιων πεσμένων κεραμίδων στέγης κάλυπταν τα εντυπωσιακά, αλλά δυστυχώς αποσπασματικά, οικοδομικά κατάλοιπα ενός μεγάλου μυκηναϊκού κτηρίου, που πιθανότατα αποτελούσε τμήμα ή παράρτημα του μυκηναϊκού ανακτορικού συγκροτήματος της Θήβας (εικ. 10). Δύο ιδιαίτερα ογκώδεις και καλοκτισμένοι τοίχοι με παραστάδες διαμορφώνουν κεντρική αίθουσα με σπαράγματα τοιχογραφιών, στο κέντρο της οποίας βρέθηκαν τα θραύσματα μεγάλου λουτήρα, καθώς και το αποτύπωμα της βάσης καμένου καλαθιού. Βόρεια του κεντρικού αυτού χώρου ανοίγεται επιμήκης διάδρομος, καθώς και μεγάλος στεγασμένος χώρος. Την κάτοψη του οικοδομήματος συμπληρώνει ένα ευρύχωρο δωμάτιο που ανασκάφηκε βορειότερα. Στο εσωτερικό των δωματίων βρέθηκε πλήθος σπ-

Εικ. 9. Θήβα, οικόπεδο Τρικαλίτη. Επιτύμβια στήλη με γραπτό πορτρέτο νέου και επιγραφή ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΑΙΡΕ. 1ος αι. π.Χ.

μαντικών ευρημάτων (αγγεία, χάνδρες, τοιχογραφίες, σφραγιδόλιθος, ξίφος κτλ.).

Το κτήριο φαίνεται ότι καταστράφηκε από φωτιά κατά τα μέσα του 13ου αι. π.Χ., εποχή στην οποία χρονολογούνται και πολλά άλλα ανακτορικά διαμερίσματα που έχουν ανασκαφεί παλαιότερα εντός της Καδμείας, μεταξύ των οποίων αποθήκες με μεγάλους ψευδόστομους αμφορείς και χώροι επεξεργασίας χρυσού, ελεφαντοστού, ημιπολύτιμων λίθων κτλ.

Τα δεδομένα από την παλαιότερη και την πρόσφατη ανασκαφική έρευνα στην κορυφή της Καδμείας δείχνουν ότι στην περιοχή αυτή

Εικ. 10. Θήβα, οικόπεδο Θεοδώρου. Αρχιτεκτονικά κατάλοιπα μυκηναϊκού κτηρίου. Άποψη από Α. 1300-1250 π.Χ. (ΥΕ ΙΙΒ 1).

Εικ. 11. Ορχομενός, αγροτικό ιερό Χαρίτων. Πήλινη προτομή γυναικείας θεότητας. Πρώιμοι κλασικοί χρόνοι.

υπήρχε κατά το 13ο αι. π.Χ. μια αρκετά πυκνοδομημένη και πολυτελής συνοικία της μυκηναϊκής Θήβας. Τόσο η θέση του πρόσφατα αποκαλυφθέντος κτηρίου στο ψηλότερο σημείο της τειχισμένης ακρόπολης, οι διαστάσεις και ο τύπος των αρχιτεκτονικών του λειψάνων με τοιχογραφικό διάκοσμο, όσο και τα σπάνια ευρήματά του, μαρτυρούν την ιδιαίτερα σημαντική λειτουργία του στο πλαίσιο της κεντρικής ανακτορικής διοίκησης της περιόδου αυτής στην Καδμεία.

Ορχομενός

Το Δεκέμβριο του 2004 κατά τη διάρκεια άρωσης του αγρού Κ. Γκιζίμη, στη θέση «Κυδωνιά», μεταξύ Ορχομενού και Πύργου, στις βόρειες παρυφές του κωπαϊδικού πεδίου, ήλθε στο φως τμήμα και βάση τροπαίου, που στήθηκε από το στρατηγό Σύλλα, με αφορμή τη νίκη του το 86 π.Χ. εναντίον του στρατού του βασιλιά του Πόντου Μιθριδάτη ΣΤ' και την ολική εξουδετέρωση του στρατού κοντά στη βόρεια όχθη της Κωπαΐδας.

Όπως είναι γνωστό, όταν ο Μιθριδάτης στράφηκε εναντίον των Ρωμαίων εξεγείροντας τους πληθυσμούς της Μικράς Ασίας και παίρνοντας με το μέρος του πολλές πόλεις της Ελλάδας, η ρωμαϊκή σύγκλητος εξέλεξε τον Σύλλα για να αντιμετωπίσει το στρατό του, επικεφαλής του οποίου είχε τεθεί ο στρατηγός Αρχέλαος. Μετά την πολιορκία και την ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας, ο Σύλλας κινήθηκε προς τη βόρεια Βοιωτία· στις πεδιάδες της οποίας δόθηκαν οι φονικές μάχες, στις οποίες ο Σύλλας εξόντωσε το στρατό του αντιπάλου του.

Σύμφωνα με τον Πλούταρχο (Σύλλας 17-21), μετά την πρώτη νίκη του στη Χαιρώνεια, ο Σύλλας έστησε δύο λίθινα ενεπίγραφα τρόπαια, εκ των οποίων το ένα σώζεται σήμερα στη Χαιρώνεια.

Το τρόπαιο που αποκαλύφθηκε πρόσφατα στον Ορχομενό έχει σχήμα κορμού δένδρου, το οποίο συνήθιζαν να στήνουν οι νικητές στο πεδίο της μάχης και να αναρτούν τα λάφυρα του στρατού των ηττημένων. Από το τρόπαιο του Πύργου σώζεται ο κορμός, οι κνημίδες και το κάτω τμήμα της πανοπλίας ενός πολεμιστή. Το σύνολο των αρχιτεκτονικών μελών που συνιστούσαν το τετράγωνο βάθρο του τροπαίου βρέθηκε εν μέρει διασκορπισμένο στον περιβάλλοντα χώρο. Κατά χώραν είχε διατηρηθεί η ευθυνηρία και η μία πλευρά του πρώτου αναβαθμού της κρηπίδας, ενώ κατά

τον καθαρισμό των μελών αποκαλύφθηκε αφιερωματική επιγραφή στα ελληνικά που επιβεβαιώνει την ασφαλή ταύτιση του μνημείου. Το συνολικό ύψος του μνημείου εκτιμάται ότι ξεπερνούσε τα 6 μ.

Κατά τα έτη 2006-2009 ανασκάφηκε μικρό αγροτικό ιερό δυτικά του Ορχομενού, σε ειδυλλιακή θέση της νοτιοανατολικής κλιτύς του όρους Ακοντίου, κοντά στην αριστερή όχθη του Βοιωτικού Κηφισού. Πρόκειται για αμάρτυρο ιερό, εγκαταλελειμμένο ήδη πριν από την περιήγηση του Πausανία. Τα αρχιτεκτονικά κατάλοιπα περιορίζονται σε αναλήμματα, υπαίθριο κτιστό περίβολο και στοά, καθώς και έναν αποθέτη λαξευμένο στο φυσικό βράχο. Ο χώρος λατρείας απέδωσε πλήθος αγγείων και πήλινων αφιερωμάτων, όπως ειδώλια, προτομές, πλοχμούς, στεφάνια, μικκύλα αγγεία (κοτύλες, υδρίες), κέρνους, λύχνους, επιγραφές και κατάλοιπα κατασκευών που χρονολογούνται από τον 6ο έως τον 3ο αι. π.Χ. (εικ. 11).

Σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία της έρευνας, πιθανόν να λατρεύονταν σε αυτό οι θεσμοφόρες θεότητες Δήμητρα, Κόρη και Παις, μαζί με τις Χάριτες, επίσημη λατρεία του Ορχομενού.

Μετά την εγκατάλειψη του ιερού ο χώρος χρησιμοποιήθηκε κατά την ύστερη ελληνιστική περίοδο ως νεκροταφείο.

Δήλεσι

Η ανασκαφή στο οικόπεδο Α. Καββά στη συμβολή των οδών Οδυσσέως και Αρτέμιδος άρχισε το 2006. Βρέθηκε κεραμικό εργαστήριο που περιλαμβάνει πέντε κεραμικούς κλιβάνους, ένα πηγάδι για την παροχή νερού και ένα ορθογώνιο δωμάτιο, που σχετίζεται με το εργαστήριο, πιθανότατα ως αποθηκευτικός χώρος (εικ. 12).

Το οικόπεδο έδωσε άφθονη κεραμική υστερορωμαϊκών χρόνων, κυρίως οξυύθμενους αμφορείς που θα κατασκευάζονταν στους αποκαλυφθέντες κλιβάνους Ι, ΙV και V. Επίσης, βρέθηκαν πολλά πήλινα σπηρίγματα για την όπηση των αγγείων, καθώς και αμφίκοιλα, εκ των οποίων πολλά ενεπίγραφα, σπηρίγματα για το στέγνωμα ή την έκθεση των αγγείων. Τέλος, βρέθηκαν αρκετά χάλκινα νομίσματα και λίγα ασημένια.

Η σημαντική εργαστηριακή δραστηριότητα στο αρχαίο Δήλιον δηλώνεται από τη συνεχή παρουσία στον ίδιο χώρο εργαστηρίου από την ελληνιστική έως την υστερορωμαϊκή εποχή.

Εικ. 12. Δήλεσι, οικόπεδο Καββά. Κλίβανοι στο κεραμικό εργαστήριο. Ύστεροι ρωμαϊκοί χρόνοι.

Εικ. 13. Τανάγρα, περίβολος στρατιωτικού αεροδρομίου. Τάφος «μακεδονικού» τύπου. Ελληνιστικοί χρόνοι.

Τανάγρα

Εντός του περιβόλου του στρατιωτικού αεροδρομίου της Τανάγρας (114η Πτέρυγα Μάχης), στην ελεγχόμενη ζώνη των πυρομαχικών, ήταν γνωστή από τα τέλη του 19ου αιώνα η ύπαρξη συλημένου μάλλον τάφου «μακεδονικού» τύπου, του οποίου σήμερα ορατά ήταν μόνο τμήματα του δρόμου και της εισόδου. Το προσωπικό της Θ' ΕΠΚΑ κατά το 2008 καθάρισε και αποκάλυψε πλήρως το μνημείο, για το οποίο εκπονείται μελέτη στερέωσης. Ο «μακεδονικού» τύπου τάφος είναι κτιστός, καμαροσκέπαστος, μονοθάλαμος, κατασκευασμένος από πώρινες λιθοπλίνθους και είναι

προσανατολισμένος ΒΑ.-ΝΔ., με την είσοδο στα βορειοανατολικά. Έχει πρόσβαση μέσω ενός δρόμου, δομημένου κατά το ισόδομο σύστημα τοιχοποιίας, που στα βορειοανατολικά σχηματίζει Π. Ο δρόμος διαμορφώνει κάθετη στην πρόσοψη κλίμακα (εικ. 13).

Στα νοτιοανατολικά του «μακεδονικού» τύπου τάφου αποκαλύφθηκε βάθρο, διαστ. 3,57 μ. (ΒΑ.-ΝΔ.) x 2,86 μ. (Α.-Δ.), από δύο σειρές πωρολιθικών δόμων. Ανατολικά του βάρου αποκαλύφθηκε συλημένος κιβωτιόσχημος τάφος, με ίχνη κονιάματος στο εσωτερικό, που χρονολογείται στα ελληνιστικά χρόνια.

Προϊστάμενος

Βασίλειος Αραβαντινός

Ανασκαφές

Θήβα

Κατασκευή ανισόπεδης διάβασης στην επαρχιακή οδό Θηβών-Μουρικίου

Οικόπεδο Μάδη στο Πυρί Θηβών

Οικόπεδο Ιωάν. και Δημ. Μανίσαλη, στη νοτιοανατολική πλευρά της Καδμείας

Οικόπεδο Ν. Τρικαλίτη

Οικόπεδο Στ. Θεοδώρου

Ορχομενός

Αγρός Κ. Γκιζίμη: Τρόπαιο Σύλλα

Αγροτικό ιερό στο όρος Ακόντιο

Νοτιοδυτική Βοιωτία

Τανάγρα: εντός στρατιωτικού αεροδρομίου Τανάγρας (114η Πτέρυγα Μάχης)

Δήλιον: οικόπεδο Α. Καββά

Υπεύθυνοι αρχαιολόγοι

Β. Αραβαντινός

Έ. Κουντούρη

Κ. Καλλιγά

Αλ. Χαραμή